

Non-formal Learning and Education
Неформално учене и образование

ВРЪЗКА ОТ РАЗСТОЯНИЕ: ЗНАНИЯ С ГОЛЯМО ВЪЗДЕЙСТВИЕ И УЧЕНЕ-ЧРЕЗ-ВДЪХНОВЯВАНЕ

Александър Найденов, Добра Стефанова
Обединени идеи за България

Резюме. Сред основните фактори, от които зависи успехът на даден образователен процес, са наличието на достатъчно време за ефективно учене и количеството мотивация както на учащите, така и на преподаващите. Методът на знанията-с-голямо-въздействие изхожда от убеждението, че голям брой от типовете знания могат да бъдат компресирани до основни ядра от информация, което би позволило сериозно намаляване на времето, нужно за преподаване и учене. В динамична среда на стрес и сменящ се работен фокус по-високата ефективност е решаваща за успешното учене. От друга страна, високата мотивация на даден човек, която генерално може да бъде достигната при емоционалната обвързаност с дадена лична или социална кауза, може да бъде пренасочена и към процеси на учене. Паралелно с работата по дадена кауза се случват образователни процеси като страничен ефект, които имат по-добри и дълготрайни резултати поради емоционалната обвързаност на учащите.

Keywords: long-distance relationship, high-impact knowledge, learning by inspiring

Обединени идеи за България по своята същност е **международна мрежа от българи** и идейна общност, която изгражда, стимулира и подпомага **гражданската инициативност** предимно, но не само, на младото българско население, като в резултат от горните усилия се цели подобряването на живота и **подпомагането на образованието, културата, екологията, градската среда и други области в страната.**

Форумът „Идеите – това сме ние“, централният проект на ОИБ, е инкубатор за социални иновации, който в рамките на три дни събира над 150 млади и амбициозни българи от страната и чужбина и им дава възможността да създадат проекти в проблемните сфери на българското общество. Специалният фокус върху социалното предприемачество, както и формирането на различни екипи, сред които такива по технологии, право, икономика, култура, образование, околна среда, социална политика, градска среда и здравеопазване, позволяват на участниците да споделят идеите си и да обсъдят потенциални решения на засегнатите проблеми. Всеки екип е ръководен от подбрани модератори, доказали

се като активни иноватори с мениджърски подход, а задачата на участниците е да изготвят конкретен граждански проект, който впоследствие да реализират с подкрепата на ОИБ. По време на събитието гостуващи лектори подпомагат и напътстват комисиите, докато известни български предприемачи и публични личности ръководят работилници, посветени на теми като проектен мениджмънт, ПР, реклама и финансиране. „Идеите – това сме ние“ е единствено по рода си събитие в България, защото предлага на младите българи не само да споделят и защитят идеите си за социална промяна, но и да намерят **съмишленици**, с които да работят заедно за реализирането ѝ.

Започналият през 2013 г. проект „**ОИБ по света и у нас**“ е серия от презентации, дискусии и обучения в Европа и Северна Америка, насочени към български общности и студенти, които желаят да се ангажират с проекти в България от разстояние.

Под надслов „**Връзка от разстояние: мисията възможна**“ през 2013 г. и 2014 г. бяха проведени, съвместно с партньорите на ОИБ от „Заедно в час“ и „Тук-Там“, презентации за организациите в Германия, Холандия, Великобритания и Канада.

През март 2014 г. членове на ОИБ организираха кариерното изложение за българи, работещи и учещи във Великобритания – **BG Careers Fair in the UK**. В рамките на изложението студентите и младите професионалисти на Острова имаха възможност да се срещнат с водещите работодатели в България, да се запознаят с отличните кариерни възможности в родината и да прекарат няколко часа в приятна, стимулираща атмосфера.

Както личи от гореспоменатите проекти, екипът на „Обединени идеи за България“ от над 40 българи в 7 държави работи от разстояние по организирането на събития, които вдъхновяват създаването на социалнопредприемачески проекти за подобряване на условията за живот в България.

Две обучителни концепции съпътстват дейността на организацията:

- знания с голямо въздействие (high-impact knowledge);
- учене-чрез-вдъхновяване (learning by inspiring).

Знанията с голямо въздействие са практически способности, преподавани (не непременно от професионалисти) за кратко време и позволяващи независимост при работата по различни инициативи. Те са **широко приложими, с бърз видим ефект**, не зависят от академичния профил на учащите.

Примери за знания с голямо въздействие са основи на уебдизайна, проектен мениджмънт, бюджетиране, графичен дизайн, онлайн реклама. Двучасови работилници за знания с голямо въздействие се провеждат по време на форума „Идеите – това сме ние“, както и на събития на организацията в чужбина. За вътрешни обучения на организацията се провеждат онлайн семинари с цел обмяна на опит и знания.

Учене-чрез-вдъхновяване се наблюдава при процеса по развиването на социалнопредприемачески проекти. Концепцията е базирана на принципа на ученето-чрез-правене, но решава проблема с липсващата мотивация за учене, като включва конкретна **кауза, която движи и работата, и ендогенния процес на учене**. Участниците в „Идеите – това сме ние“ (често от разстояние) реализират социални проекти след събитието, като биват мотивирани от конкретни каузи (образование, екология, култура и др.). Вдъхновявайки „зрителите“ на своята работа, те се самообучават в теми като предприемачество, проектен мениджмънт, дизайн, финансиране и др.

Знания с голямо въздействие

Предпоставки и среда в доброволчески организации

Специфичната среда на доброволческите организации предполага развитието на особени форми на работа, комуникация и обучение. Сред особеностите на работата в „Обединени идеи за България“ са например вътрешната мотивация при реализирането на проекти и голямата децентрализация при разпределението и изпълняването на задачи. Стремекът към ефективност е съпътстван от постоянна липса на време у отделните членове на организацията, защото се налага да съвместяват доброволната работа с ежедневните си задължения. Докато екипите на фирми, търсещи финансова печалба, могат да си позволят да търсят и допускат селективно хора с много конкретни способности, то една базирана на доброволчество организация често търпи големи дисбаланси в наличния човешки ресурс. Сравнително голямата инклузивност при приемането на членове в неправителствени организации означава, че в даден момент ще има прекалено много доброволци с неподходящи за дадени проекти способности или с прекалено генералистичен профил. От друга страна, необходимите в една неправителствена организация функции и човешки ресурси се концентрират върху няколко области, които в традиционни фирми имат далеч по-малка тежест: маркетинг и реклама, набиране на участници за събития, търсене на финансиране сред CSR отдели, поддръжка на сайтове и управление на съдържание, логистика при събития. Подобни характеристики на доброволческите организации правят **знанията с голямо въздействие** логично решение на липсата на конкретни способности и недостига на време. Тези знания представляват практически способности, преподавани (не непременно от професионалисти) за кратко време – онлайн или офлайн – и позволяващи независимост при работата по различни инициативи. Те са широко приложими и с бърз видим ефект, като не зависят от академичния профил на учащите.

Семинари за знания с голямо въздействие

Опитът на „Обединени идеи за България“ със семинари за знания с голямо въздействие включва разнообразни работилници по време на инкубатора за социални иновации „Идеите – това сме ние“ и при работата с българското студентско общество в Берлин, Германия.

Участниците в ежегодния форум „Идеите – това сме ние“ са предимно студенти, като академичните профили, възрастта и опитът им варират силно. Отделните екипи на събитието, като напр. „Околна среда“ или „Образование“, са обединявани от общия интерес на участниците в тях към дадената сфера. Стартирането на какъвто и да е проект зависи от наличието на някои специфични способности. Тези ресурси биват давани на участниците в рамките на работилници, провеждани не само от експерти, в рамките на час и половина. Тематизирани в работилниците биват финансирането на социални проекти, създаването на уебсайт, проектният мениджмънт, връзките с обществеността, онлайн рекламата и др. Те съчетават кратка теоретична част, в която схематично биват представени най-основните модели, необходими за справяне със ситуации или за решаване на казуси, които възникват с най-голяма честота. Теоретичната част няма претенциите да бъде изчерпателна, а само да даде възможно най-добрите решения за най-честите проблеми. Тя бива последвана от практическа част, която зависи от конкретната тема. В работилницата по уеб дизайн се извършват различни операции като работа със системи за управление на съдържание, активиране на онлайн плъгини и др. В работилницата по проектен мениджмънт се правят анализи на отделни аспекти на даден проект като напр. добавената стойност на продукта, възможни тестове и прототипи за проекта, потенциалните конкуренти и др. Централна при предаването на знанията е близостта с изпълняваните от участниците проекти, която положително влияе при усвояването на новите способности.

Подобни работилници за знания с голямо влияние са намирали приложение и при реактивирането на студентски сдружения в чужбина. В Берлин, проведената през ноември 2013 г. работилница по проектен мениджмънт, е една от причините, благоприятствали осъзнаването на нуждата от възобновяване на работата на студентската организация „Хъшове“.

Друга студентска група – „Съединение“ от Франкфурт, получи помощ в началото на своята работа през 2014 г. в рамките на два онлайн семинара (проведени чрез популярния софтуер за видеоконференции Skype), съответно по проектен мениджмънт и основи на уеб дизайна. Интересни наблюдения при онлайн обученията са свързани с фактори като технически проблеми и по-ниска социална близост заради ограничените до по-малко информационни канали комуникационни възможности. Намалените възможности за обратна връзка и неестествеността на контакта са свързани със завишена нужда от по-интензивно познаване на събеседника и до намален брой на включените в семинара хора. Докато външни обучения са често пъти възпрепятствани от тези усложнения, то управлението на знание („knowledge management“) в рамките на „Обединени идеи за България“ определено печели от наличието на онлайн предаване на знания. Споделянето на способностите за работа с платформи като wordpress (управление на онлайн съдържание) и програми

като Gimp или Photoshop (графичен дизайн) водят до увеличаване на работния капацитет на екипа. Новопридобитите знания помагат за независимата работа на голям брой от членовете на организацията, която в своята същина е физически децентрализирана с представители, разпръснати в седем държави. Интеграцията на нови членове и запазването на организационната памет също биват улеснени чрез подобен род обучения.

Учене-чрез-вдъхновяване

Водени от желанието си да осъществят своите идеи – решения на съществувателни проблеми, участниците в проектите на ОИБ често пъти се учат на нови умения „на терена“, така че да постигнат необходимите успешни резултати. Така например екип „Икономика“ от „Идеите – това сме ние 1“ успешно създаде сайт „Импулс за ИконоДЕИствие“ с цел популяризиране на предстоящо събитие, без да има предишен опит в областта на уеб платформите. Това на практика е прилагане на метода учене-чрез-правене, където фокусът е върху потенциала за действие на индивида. Доказано е, че сред култури и общества, където ударението е върху независимото индивидуално развитие, се формира по-висока мотивация, докато ниската мотивация се свързва със зависимост и доминиране.

Концепцията **учене-чрез-вдъхновяване** се основава на принципа учене-чрез-правене, но включва конкретна **кауза, която движи и работата, и учебния процес**. Учене-чрез-вдъхновяване се наблюдава при развиването на социалнопредприемачески проекти. Целият форум „Идеите – това сме ние“ почива на тази концепция – каузата е социалната промяна, това е задвижващото вдъхновение за всички действащи лица – организатори, лектории, участници в екипи. Така замислен, своеобразният инкубатор за социални иновации мотивира хората, включени в дейността, да реализират социални проекти след събитието, като биват, от своя страна, мотивирани от конкретни каузи (образование, екология, култура и др.). Конференцията и последвалата работа по осъществяването на проектите е наблюдавана и отразявана от специален журналистически екип, чиито статии се публикуват на сайта на ОИБ, а в конкретни случаи проектите придобиват и по-широка медийна популярност. По този начин, вдъхновявайки „зрителите“ на своята работа, участниците имат стимул да демонстрират професионални качества и високо отговорно отношение и се самообучават в теми като предприемачество, проектен мениджмънт, дизайн, финансиране и др.

Като пример за резултатите, постигнати с метода учене-чрез-вдъхновяване, могат да се посочат проектите „Лечение без граници“, „По(д)лезно“, „ПраВодач“. Участници от екип „Социални политики“ в „Идеите – това сме ние 2“, водени от своята кауза да подпомогнат процесите, съпътстващи лечението на българите в чужбина, създадоха онлайн платформа, чрез която десетки доброволци – студенти по медицина, се координират за оказване на помощ на

пациенти на местно ниво – чрез съдействие при организиране на пътуване, преводи, акомодация, регистрация в болницата, комуникация с персонала.

При „По(д)лезно“ идеята е чрез намеса в дизайна на подлезите да се повиши качеството на средата в тях и да се подпомогне използването им от гражданите. По пътя към постигане на целта не просто чрез ремонтиране на избраните подлези, но и чрез общо преосмисляне на начина на изграждане и ползване на пространството (напр. като място за творчески изяви, информация, артинсталации и др.) участниците се срещнаха с представители на местното управление, потенциални спонсори и хора, които физически да подкрепят каузата „по-добра градска среда“, и по този начин, вдъхновявайки, придобиха нов полезен опит. Нещо повече, стремежът този проект да се превърне в пилотен за развитието на по-мощна кампания за безопасни, удобни и красиви подлези доказва дългосрочния ефект на ученето-чрез-вдъхновяване, когато впоследствие се раждат нови активности, инспирирани от наученото.

По същия модел се случи и младежкият граждански проект „ПраВодач“, разработен в правния екип на „Идеите – това сме ние 2“. Участниците се фокусираха върху неформално обучение с основна цел развиване на правната култура на ученици в X, XI и XII клас, като обучението се провежда от студенти по право. Каузата „правно образование“ спомогна за реалното осъществяване на контакт между студенти по право и ученици, споделяне на ценен практически опит и несъмнено донесе вдъхновение на участниците за последващи инициативи и личностно развитие.

Заклучение

Въпреки че предложените методи за обучение са били най-напред лансирани в една по-специфична среда, те могат да намерят приложение и извън рамките на доброволческия сектор. Освен в неправителствени организации, занимаващи се със социални дейности и организиране на събития, ученето-чрез-вдъхновяване и знанията с голямо въздействие могат да бъдат прилагани и в училища и университети. Учители могат да стимулират работата на ученици по **социални и граждански каузи**, показвайки им практичната полза от конкретни знания. Инициативната самостоятелна работа ще разгърне потенциала на всеки ученик, откривайки му неочаквани възможности и способности. Решаването на реални казуси, водещо до истински промени в средата, ще допринесе за развитието и на нестандартни качества като креативност, работа в екип, работа в напълно непозната среда и др., ненамиращи своето място в традиционната образователна система.

В университетски условия може да се насърчава работата по домашни и проекти, които не са само теоретични образователни концепти, а реални части на даден обществен проблем. Хипотетичен пример би бил разработването на общественополезни онлайн приложения от студенти по информатика като

част от дадена курсова работа. Студенти по икономика биха могли да оптимизират процеси в социални предприятия или неправителствени организации като част от обучението си. На принципа на краудсорсинга (crowdsourcing) биха могли да бъдат решавани и по-амбициозни проблеми, изискващи съвместната работа на стотици или дори хиляди хора, от които всеки един поема отделна частица от големия проект.

Предвид ниските разходи при прилагането на методите на ученето-чрез-въдхновяване и на знанията с голямо влияние и положителните резултати, приемането им в подходяща среда е силно желателно за повишаване на ефективността на учене и постигането на допълнителни, първоначално неочаквани, положителни резултати като помагането за решаване на обществени проблеми.

LONG-DISTANCE RELATIONSHIP: HIGH-IMPACT KNOWLEDGE AND LEARNING-BY-INSPIRING

Abstract. Success rates of any educational process depend foremost upon the sufficient time for efficient learning and the quantity of motivation of both learners, and teachers. The method of high-impact knowledge is based on the premise that most knowledge types could be compressed to a core of information. This would reduce significantly the time necessary for teaching and learning. In a dynamic environment of stress and a changing working focus higher efficiency is pivotal for learning outcomes. Furthermore, the higher motivation of a person, which could generally be achieved by dedication to a social or personal cause, can also be combined with learning processes. In parallel to working on a specific cause, as a side effect, a person is involved in educational processes which could have much better and longer lasting results due to the emotional connection with the matter.

✉ ¹⁾Mr. Alexander Naydenov, ²⁾Mrs. Dobra Stefanova
United Ideas for Bulgaria
Sofia, Bulgaria

E-mail: ¹⁾alexander.naydenov@oib.bg, ²⁾dobra.stefanova@oib.bg